

Załącznik nr 1

Do uchwały nr.....

Rady Miejskiej w Radkowie

Z dnia

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

**NA LATA 2005-2015
GMINA RADKÓW**

RADKÓW 2004

WSTĘP	3
I. PROCEDURA TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
1.1. Podstawa opracowania	4
1.2. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce	5
1.2.1. Ustawa o pomocy społecznej	5
1.2.2. Ustawy regulujące system pomocy społecznej	6
1.3. Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej	9
1.4. Dokumenty programowe	9
1.5. Metodyka pracy nad strategią	10
1.6. Uspołecznienie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.	10
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ	11
2.1. Charakterystyka gminy	11
2.2. Mapa problemów społecznych gminy Radków	11
2.3. Główne problemy organizacji polityki społecznej	17
2.4. Główne problemy zarządzania sferą społeczną	17
2.5. Grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach polityki społecznej	18
2.6. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych	18
III. OPIS GŁÓWNYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	19
1. Bezrobocie	19
2. Ubóstwo	23
3. Patologie społeczne	24
4. Niepełnosprawność i długotrwała choroba	32
5. Bezdomność	34
6. Sieroctwo	36
IV ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	37
1. Zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z krajową i lokalną polityką społeczną.	37
2. Analiza słabych i mocnych stron Gminy Radków w zakresie problematyki społecznej	39
3. Misja gminy Radków w zakresie problemów społecznych	40
4. Podstawowe cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	40
5. Cele główne i operacyjne strategii	40
V PROGRAM ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	43
1. Zadania do realizacji	43
2. Monitoring i ocena efektywności programu	46
3. Finansowanie programu	47
PODSUMOWANIE	49

WSTĘP

W związku z wejściem Polski w struktury Unii Europejskiej przed władzami samorządowymi pojawiły się nowe zadania z zakresu polityki społecznej, wynikające z polityki regionalnej Unii Europejskiej. Ponadto zmiany legislacyjne w kraju nakładają na samorząd realizację wielu zadań sfery społecznej. Od 1 maja 2004 roku obowiązuje nowa ustawa o pomocy społecznej, przekazująca samorządom lokalnym realizację całych obszarów pomocy społecznej państwa jak np. wypłaty zasiłków czy kwestie funduszu alimentacyjnego.

Od skuteczności ich rozwiązania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej jaką stanowi gmina. Rozwiązanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, dlatego celowe jest strategiczne podejście, również na poziomie lokalnym, do zagadnień ze sfery polityki społecznej. Wyrazem tego procesu jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, kierująca działania władz samorządowych instytucji opieki społecznej - Ośrodka Pomocy Społecznej). Wytyczenie strategicznych kierunków, oparte jest na wnikliwej diagnozie problemów społecznych występujących w Gminie Radków.

Nie są one wyjątkowe, występują w skali kraju i w skali mikro – w gminach. Jednak intensywność i skala występowania poszczególnych zjawisk jest charakterystyczna dla miasta i gminy Radków. Zintegrowane podejście do problemów sfery społecznej zaprezentowane w przedmiotowej Strategii, pozwala na przyjęcie nowych rozwiązań w celu ograniczenia niekorzystnych zjawisk. Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki), a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, kultura, rekreacja, sport.

W ujęciu strategicznym pomoc społeczna w gminie Radków, nie koncentruje się wyłącznie na udzielaniu wsparcia materialnego potrzebującym. W ramach wypracowanej strategii przyjęto nowoczesne podejście do tak ważnej sfery, jaką jest problematyka społeczna, które są nastawione na:

- wzmocnienie postaw aktywnych,
- wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej,

- ściśle powiązanie działań instytucji i organizacji społecznych: sfery oświaty, służby zdrowia, sądownictwa w wypracowaniu lokalnego systemu reintegracji społecznej i zawodowej osób z problemami społecznymi.

W „modelu strategicznym pomocy społecznej” istotną rolę odgrywa system wsparcia psychologicznego, umocnienie postaw aktywnych w każdej sferze obszaru społecznego i problemów indywidualnych, poradnictwa prawnego, pedagogicznego, terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej połączonej ze stymulowaniem postaw „progorośpodarczych” wśród lokalnej społeczności.

Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób ale całych środowisk, rodzin, grup społecznych i takie postrzeganie zjawisk, pozwala na strategiczne rozwiązania społeczne na poziomie lokalnym. Systemowe podejście daje szanse na rozwiązania strukturalne i skuteczne wyłączenie osób z systemu pomocy społecznej w wyniku ich reintegracji zawodowej.

Zmiany w funkcjonowaniu pomocy społecznej w kierunku rozwiązań systemowych stanowią szansę na to, że następne pokolenie, nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej. Działania w ramach Strategii, pozwolą nie tylko na usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej czy rozszerzenie form pomocy instytucjonalnej, ale na skuteczne rozwiązanie problemów poszczególnych grup docelowych. Ważną częścią Strategii jest wypracowanie propozycji projektowych związanych z europejskimi funduszami strukturalnymi. Wzmacnia to system instytucjonalnej pomocy o nowe formy i rodzi partnerstwo organizacyjno –finansowe, co daje szanse na skuteczniejsze działania w sferze łagodzenia problemów społecznych w gminie Radków.

I. PROCEDURA TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1.1. Podstawa opracowania

Prace nad Strategią prowadzone były w referacie Programowania Rozwoju i Unii Europejskiej. Opracowaniem dokumentu zajmował się inspektor ds. polityki społecznej i ochrony zdrowia mgr Anna Hajłasz.

1.2. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

1.2.1. Ustawa o pomocy społecznej

Warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej do dnia 01.05.2004r. określała Ustawa z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64 poz. 414 z późn. zm.)

Od 01.05.2004r. obowiązuje ustawa z 12. 03. 2004r. „o pomocy społecznej”(Dz. U. z 2004 nr 64 poz. 593)

Ustawa o pomocy społecznej określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracują w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. (art. 3. 1).

Ustawa wymienia również przypadki w jakich udziela się pomocy społecznej. Według Ustawy pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;

- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

1.2.2. Ustawy regulujące system pomocy społecznej

System pomocy społecznej określają następujące ustawy:

a) Ustawa o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 228 poz.2 z 2003r.) regulująca nowy system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecne zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

b) Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003r. Nr 122. poz 1143) stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Projekt ustawy kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Nowa regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do

osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców. Tym osobom nowa ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w "inkubatorach społecznych" – w Centrach Integracji Społecznej - lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres do 18 miesięcy, zaś powiatowy urząd pracy do refundowania ze środków Funduszu Pracy przedsiębiorcy części wynagrodzenia przez pierwsze dwanaście miesięcy osoby.

Nowa ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, będą mogły liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te będą przebywały w centrach od 1 do 1,5 roku oraz będą otrzymywały pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie będzie równe 40 proc. zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku - 80 proc. zasiłku.

c) Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111, poz 535, z późn. zm.)

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- 1/ promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- 2/ zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,

3/ kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

d) *Uchwalona w dniu 24 kwietnia 2003 r. ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. nr 96 poz.873 z 2003r) jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

e) *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r., nowelizowana dnia 28 marca 2003 r. (Dz. U. z 1984r. Nr 35, poz 230, z późn. zm.)*

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4[1] ust 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”.

1.3. Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej

W zakresie polityki strukturalnej i Europejskiego Funduszu Społecznego istnieją regulacje podejmowane przez Radę, Parlament i Komisję Europejską, dotyczące Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej oraz polityki społecznej i wsparcia społecznego.

1. Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych (1260/99 WE)
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 czerwca 1999r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (1783/99WE)
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego (1784/99WE)
4. Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. dotyczące koordynacji pomocy w ramach strategii przedakcesyjnej dla krajów ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej oraz zmieniające rozporządzenie 3906/89EWG (1266/99WE)
5. Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. ustanawiające Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej (1267/1999WE)

1.4. Dokumenty programowe

1. Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006, opracowany przez Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 11 lutego 2003r.
2. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego
3. Uzupełnienie do ZPORR z dnia 16 kwietnia 2004 roku. Dokument Ministerstwa Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej.
4. Narodowej Strategii Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich 2000 – 2006

1.5. Metodyka pracy nad strategią

W oparciu o diagnozę sytuacji społecznej, została opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze pomocy społecznej w gminie Radków. Sukcesywnie w toku prac strategicznych następowało przeformułowanie roli i zadań Ośrodka Pomocy Społecznej, a także sposobów realizacji świadczonej pomocy.

W ramach prac strategicznych dokonano przejścia od modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją było udzielanie wsparcia materialnego, do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu problemów

Dokument jest syntezą wypracowanych kierunków strategicznych dla realizacji polityki społecznej Miasta i Gminy Radków. W procesie monitoringu realizacji strategii, kierunki i działania powinny być aktualizowane i dostosowane do zmieniającej się rzeczywistości i otoczenia społeczno-gospodarczego. Przyjęcie strategii stanowi proces otwierający długoterminowe planowanie polityki społecznej.

Strategia jest bowiem podstawą do podejmowania długofalowych (w perspektywie minimum 5-letniej) zintegrowanych działań rozwojowych w sferze społecznej oraz wdrażania rozwiązań w postaci programów lokalnych, mających na uwadze realizację celów zawartych w Strategii.

1.6. Uspołecznienie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W procesie programowania i opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych istotną rolę odegrały konsultacje społeczne, mające na celu zbudowanie sprawnego modelu organizacyjnego dla realizacji celów pro społecznych na obszarze gminy. Metoda aktywnego planowania przyjęta przez władze samorządowe gminy Radków dla określenia podstawowych celów, kierunków oraz działań dla rozwoju gminy, zrealizowana została z udziałem przedstawicieli wiodących środowisk i organizacji:

- lokalnej przedsiębiorczości i rolnictwa
- organizacji społecznych
- instytucji rynku pracy
- przedstawicieli samorządu Miasta i Gminy Radków
- przedstawicieli organizacji społecznych
- instytucji opieki zdrowotnej

W procesie planowania strategicznego istotnym elementem uspołecznienia były skierowane do mieszkańców ankiety. Procesem ankietowania objęto ponad ok. 100 osób-mieszkańców gminy Radków, jak również Radnych Powiatowych.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

2.1. Charakterystyka gminy

Gmina Radków jest gminą miejsko-wiejską położoną w najbardziej na południe wysuniętej części Dolnego Śląska – w Kotlinie Kłodzkiej. Obejmuje obszar o powierzchni 140 km², w tym ok. 1,5 km² stanowi obszar miasta, zamieszkanym przez ok. 9.600 mieszkańców.

Sieć osadniczą w gminie tworzą miasto Radków pełniące funkcję ośrodka gminnego i wsie: Tłumaczów, Ścinawka Górna, Ścinawka Średnia i Ścinawka Dolna, Ratno Dolne, Ratno Górne, Wambierzyce, Raszków, Suszyna, Karlów, Pasterka, Gajów.

Gmina graniczy od północy z gminą Nowa Ruda, od wschodu z gminą wiejską Kłodzko, od południa z gminą Szczytna i z Kudowa Zdrój, od zachodu z Czechami. Jest jedną z 14 gmin Powiatu Kłodzkiego.

Na terenie gminy funkcjonują 3 przejścia graniczne z Republiką Czeską. Największe drogowe przejście graniczne znajduje się w Tłumaczowie. Oprócz niego funkcjonują przejścia dla ruchu turystycznego w zachodniej części miasta Radkowa oraz w pobliżu Pasterki (Ostra Góra).

2.2. Mapa problemów społecznych gminy Radków

Gmina jako wspólnota mieszkańców ma obowiązek stworzyć równe szanse wszystkim ludziom zamieszkującym na jej terenie. Z różnych względów wiele osób nie może lub nie potrafi stworzyć dla siebie warunków zapewniających im godne życie.

Pojęcie praca socjalna wiąże się z celową i zorganizowaną pomocą współczesnych społeczeństw swoim niewydolnym ekonomicznie, społecznie i fizycznie członkom. Proces ten zakłada aktywne współuczestnictwo wszystkich podmiotów, nakierowane na:

1. realizację celów - określonych jako pomaganie w osobistym i społecznym usamodzielnieniu się członkom społeczeństwa potrzebującym tej pomocy,
2. rozwój kadry - i jej zawodowych kwalifikacji koniecznych do wykonania tej pracy,
3. odbiorców - którymi są poszczególne osoby, grupy czy społeczności.

Sukcesywnie następuje przeformułowanie roli i zadań pomocy społecznej, a także sposobów realizacji świadczonej pomocy. W ostatnim czasie znacznie wzrosła rola partnerów społecznych: organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, wolontariuszy. Nowe formy pracy wymuszają od realizatorów pomocy społecznej nowej wiedzy i umiejętności, dlatego należy podjąć działania nakierowane na podniesienie kwalifikacji.

Program zakłada dążenie do profesjonalizmu, mające na celu poprawę warunków życia jednostki i społeczności. Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki), powoduje konieczność wypracowania:

- zintegrowanego systemu działań i innowacyjnych form pomocy,
- systematycznego diagnozowania problemów społecznych,
- profesjonalnie i sprawnie działających służb społecznych,
- udostępnienie społecznych środków i zasobów,
- tworzenie warunków do współuczestnictwa odbiorców pomocy w procesie ich kształtowania.

Najczęściej pomocy w rozwiązywaniu problemów potrzebują osoby i rodziny, w których występują:

- bezrobocie, w tym o charakterze długotrwałym,
- trudności w pozyskaniu mieszkania,
- zubożenie społeczeństwa aż do ubóstwa,
- trudności wychowawcze z dziećmi,
- uzależnienia,
- bezradność i niepodejmowanie działań wobec osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych czy starych,
- przemoc fizyczna i psychiczna,
- sieroctwo społeczne,
- samotne i wczesne rodzicielstwo.

Tabela 1. Liczba i struktura rodzin objętych pomocą OPS na przestrzeni lat 2000-2004

Lata	2000	2001	2002	2003	2004
Rodziny ogółem	514	698	608	659	502
Rodziny z dziećmi	314	299	320	267	282
Rodziny emerytów i rencistów	125	88	225	139	115
Jednosobowe gospodarstwa domowe	176	205	208	207	117
Rodziny niepełne	86	75	56	98	77

Pomoc społeczna udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa
2. sieroctwa
3. bezdomności
4. bezrobocia
5. niepełnosprawności
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby
7. przemocy w rodzinie
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności

9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych
10. braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze
11. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
12. alkoholizmu lub narkomanii
13. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Najważniejsze powody zwracania się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej w latach 2000-2004 przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Powody występowania o pomoc społeczną

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Liczba osób korzystających z pomocy					
	Lata	2000	2001	2002	2003	2004
1. ubóstwo		343	375	467	498	425
2. bezrobocie		296	283	291	283	384
3. niepełnosprawność		222	204	214	182	159
4. bezradność		125	160	126	96	91
5. bezdomność		0	0	3	3	4
6. alkoholizm		79	83	42	48	43
7. trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego		3	1	2	2	4

Źródło: Roczne sprawozdania OPS

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do pomocy OPS są: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu

gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Z pomocy korzystają również osoby z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Powodem przyznania pomocy bywa także alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność. Pierwszoplanowym problemem wśród rodzin objętych pomocą jest kwestia ubóstwa. Dla potrzeb pomocy społecznej - nowelizacją ustawy o pomocy społecznej z 1996r. - wprowadzono nowy sposób ustalania progu ubóstwa, stwarzając tzw. kryterium dochodowe. Warunkuje ono prawo do części świadczeń (głównie pieniężnych). Liczba rodzin spełniających to kryterium, w badanym okresie wzrastała systematycznie - od 67 % w 2000 r. do 75% w 2003r. w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą. Pomoc dla rodzin dotkniętych tym problemem polega na działaniach doraźnych (świadczenia pieniężne, np. zasiłki celowe, zasiłki okresowe) i długofalowych, zmierzających do usunięcia przyczyn ubóstwa.

Do najważniejszych przyczyn ubóstwa należy bezrobocie. W badanym okresie problem ten utrzymywał się na względnie stałym poziomie i dotyczył przeciętnie ok. 50% rodzin zwracających się o pomoc, natomiast roku 2004 r. poziom ten wzrósł do 76%. W celu likwidacji skutków tego zjawiska - podobnie jak w przypadku ubóstwa - pracownicy socjalni wnioskuje o udzielenie pomocy materialnej. Najważniejszą jednak sprawą w walce z bezrobociem jest likwidacja jego przyczyn. Prowadzona jest ona poprzez pracę socjalną zmierzającą do mobilizacji klientów w poszukiwaniu zatrudnienia (kontrakty socjalne). Ponadto zobowiązuje się podopiecznych do zarejestrowania i systematycznego kontaktu z Powiatowym Urzędem Pracy. Istotną rolę odgrywa także współpraca OPS z Urzędem Miasta i Gminy organizującym roboty publiczne dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

Kolejną kwestią podejmowaną przez tutejszy ośrodek pomocy jest niepełnosprawność. W przypadku tego zjawiska, jako powodu zwracania się o pomoc, można stwierdzić, iż w latach 2000 - 2003 problem ten utrzymywał się na względnie stałym poziomie i dotyczył ok. 43 % wszystkich rodzin korzystających z pomocy, natomiast w 2004 r. można zaobserwować znaczny spadek tego zjawiska do 32%. Spadek ten spowodowany jest między innymi przejściem od dnia 1 października 2003 r. kompetencji wypłaty renty socjalnej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a także zaostrzonymi kryteriami związanymi z uzyskaniem orzeczenia o stopniu niepełnosprawności kwalifikującymi do uzyskania odpowiednich świadczeń przysługującym osobom niepełnosprawnym.

W zależności od stopnia niepełnosprawności, rodzaju dysfunkcji, sytuacji rodzinnej i materialnej, osoby niepełnosprawne korzystają z szeregu świadczeń i usług. Do świadczeń pieniężnych zaliczyć można m. in.: renty socjalne (01.10.2003r. kompetencje-ZUS), zasiłki

stałe, celowe, okresowe, finansowanie usług opiekuńczych, posiłków dla dorosłych. Osoby wymagające opieki korzystają z usług świadczonych przez osoby zatrudnione w OPS. Osoby, które wymagają całodobowej opieki kieruje się, adekwatnie do stanu zdrowia do domu pomocy społecznej, zakładów opiekuńczo - leczniczych oraz innych specjalistycznych placówek zdrowotnych.

Kolejnym powodem przyznawania pomocy z tutejszego ośrodka jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.

Problem ten na przestrzeni badanego okresu dotyczył przeciętnie 23% rodzin korzystających z pomocy. Środowiska dotknięte tym problemem mogą korzystać z pomocy tutejszego ośrodka - przyznawanej na zasadach ogólnych - takiej jak: wsparcie finansowe w postaci zasiłków celowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb, refundacji kosztów wyżywienia dzieci w szkołach, refundacji kosztów wypoczynku dzieci, itd. W razie konieczności możliwy jest także kontakt z pedagogiem, psychologiem i prawnikiem. W przypadku rodzin patologicznych tutejszy ośrodek pomocy współpracuje z szeregiem instytucji. Na wniosek pracownika socjalnego możliwe jest ustanowienie przez Sąd Rejonowy kurateli nad wymagającą tego rodziną. Za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy istnieje możliwość umieszczenia zaniedbywanych dzieci w pogotowiu opiekuńczym, a w przypadkach tego wymagających - w rodzinach zastępczych.

Kwestią będącą przyczyną ubiegania się o pomoc z tutejszego ośrodka, jest bezdomność. Można zaobserwować, że w porównaniu z innymi powodami przyznawania pomocy zjawisko to jest znikome i faktycznie można odnotować je dopiero od 2003 r. gdzie liczba osób bezdomnych wynosiła 0,4 %, natomiast w 2004 r. wzrosła do 0,7 %. w porównaniu do ogólnej liczby osób korzystających z pomocy. Osoby te pomimo braku stałego zameldowania nie zostają bez "dachu nad głową" - zamieszkują u rodzin lub znajomych, bądź też umieszczane są w najbliższych placówkach zapewniających im schronienie. Aktualnie na terenie gminy nie ma żadnej placówki pozwalającej znaleźć schronienie osobom bezdomnym. W razie konieczności OPS w tej sprawie występuje do najbliższej położonych noclegowni.

Następną kwestią podejmowaną przez pracowników socjalnych jest alkoholizm. Ilość zdiagnozowanych środowisk wynosiła - 15% w 2000r., - 12% w 2001r. Z kolei w 2002r. zanotowano spadek do 7% wszystkich rodzin korzystających z pomocy, natomiast 2004 poziom zjawiska wzrósł do ok. 17%. W tej kwestii OPS współpracuje z komisją do spraw rozwiązywania problemów alkoholowych, kuratorami sądowymi, funkcjonariuszami policji i straży miejskiej. Osoby dotknięte tą chorobą mogą liczyć na pomoc; w załatwieniu

niezbędnych spraw związanych z podjęciem leczenia w specjalnie do tego powołanych Poradniach Odwykowych, bądź też z leczeniem szpitalnym.

Ostatnie zagadnienie dotyczy trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Również i w tym przypadku ilość środowisk zgłaszających ten problem - w stosunku do wszystkich środowisk objętych pomocą jest znikoma. W latach 2000 - 2004 zjawisko to kształtowało się mniej więcej na równym poziomie i wynosiło od 0,5% w 2000r. do ok. 0,4 % w 2003 r.

Działania w stosunku do tych rodzin obejmowały doraźną pomoc finansową, aktywizację zawodową oraz pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

2.3. Główne problemy organizacji polityki społecznej

Główne problemy występujące w sferze organizacji systemu pomocy społecznej to:

1. Pobudzanie, podtrzymywanie i zestrzajanie zaradności zespołowej w rozwiązywaniu problemów lokalnych i środowiskowych.
2. Wzmocnienie partnerstwa i współpracy organizacji oraz instytucji działających w gminie.
3. Utrwalony dotychczasowy model kulturowy i wychowawczy nie promujący postaw aktywnych wśród społeczności.
4. Niska świadomość społeczna i zaangażowanie społeczne mieszkańców w losy jednostek, rodzin, społeczności lokalnych wymagających pomocy i wsparcia.
5. Wzrost bezrobocia i pogarszanie się sytuacji materialnej części społeczeństwa.
6. Marginalizacja (wykluczenie społeczne) wielu jednostek i grup społecznych.
7. Rosnąca pauperyzacja - znaczne (długotrwałe) obniżenie standardu życia rodzin.
8. Brak organizacji pozarządowych na terenie gminy, działających na polu problemów społecznych
9. Brak wolontariuszy

2.4. Główne problemy zarządzania sferą społeczną

1. Konieczność umocnienia instytucji dla rozwoju współpracy regionalnej i europejskiej
2. Wdrożenie instytucji i systemu organizacyjnego dla wspierania inicjatyw obywatelskich

3. Konieczność efektywniejszego wykorzystania istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej
4. Konieczność zapewnienia jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej zaopatrzenia w sprzęt i niezbędne środki.
5. Umożliwienie podnoszenia pracownikom kwalifikacji, pogłębiania wiedzy, nabywanie nowych doświadczeń i ich wymiana.
6. Konieczność postrzegania zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem.

2.5. Grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach polityki społecznej

Proces rozwiązywania problemów społecznych nie może powstać bez udziału lokalnej społeczności. Oznacza to konieczność kooperacji i partnerstwa sektora publicznego ze społeczeństwem, a w ich ramach inicjowanie i moderacja spotkań i konsultacji. Jednym z rezultatów tak pojmowanego procesu integracji społecznej jest identyfikacja grup społecznych wymagających wsparcia w ramach polityki społecznej, są to:

- bezrobotni, zwłaszcza osoby z rodzin dotkniętych podwójnym bezrobociem, bez prawa do zasiłku; należy podjąć działania zmierzające do ponownego włączenia ich w życie gminy, a zwłaszcza na rynek pracy,
- niepełnosprawni; na terenie gminy należy zadbać o likwidację barier architektonicznych, a więc zapewnić niepełnosprawnym większą dostępność do obiektów użyteczności publicznej; istotna jest walka z wykluczeniem społecznym poprzez włączanie niepełnosprawnych w życie społeczno- gospodarcze,
- osoby młode, absolwenci; należy zadbać o ich czynne włączenie w życie społeczne gminy oraz przywiązanie do niego poprzez zachęty i ułatwienia przy poszukiwaniu pracy, zakładaniu własnej działalności gospodarczej czy też nabywaniu mieszkań.

2.6. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych

Do podstawowych problemów społecznych można zakwalifikować:

- niski poziom przedsiębiorczości ,

- brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych ludności i ich niedostosowanie do zmieniających się wymogów rynku pracy,
- niskie dochody ludności i znaczny w nich udział pomocy socjalnej,
- wysoka stopa bezrobocia i jego niekorzystna struktura,
- patologie społeczne,
- odpływ ludności do innych miast, zwłaszcza w obrębie grup najlepiej wykształconych,
- niekorzystne zmiany struktury demograficznej (starzenie się ludności, niski przyrost naturalny),
- zbyt mała liczba i niewielkie znaczenie organizacji pozarządowych,
- niewielka aktywność lokalnej społeczności.

III. OPIS GŁÓWNYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ

Dla socjologii problem społeczny to zjawisko, które przez społeczność w której występuje jest oceniane negatywnie. Społeczeństwo uznaje to zagadnienie za złe, niebezpieczne, niekorzystne i dąży do jego wyeliminowania. Mianem problemu społecznego współcześnie w Polsce określa się: bezrobocie, przestępczość, prostytucję, samobójstwa, narkomanię, przemoc, bezdomność. Problem społeczny może stanowić określona tendencja w innych dyscyplinach naukowych, pośrednio powiązanych z socjologią. W medycynie - wzrost zapadalności na zawały mięśnia sercowego; w prawie - wzrastająca liczba rozwodów; w polityce - brak porozumienia w Sejmie; w gospodarce - likwidacja określonej gałęzi przemysłu.

W toku konsultacji społecznych i warsztatów strategicznych oraz ankietowania mieszkańców dokonano identyfikacji podstawowych problemów społecznych w gminie Radków, są to:

1. Bezrobocie

Bezrobocie rozumiane jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia – na przestrzeni ostatnich 7 lat stało się w Polsce jednym z jej głównych problemów społecznych. Bezrobocie jest zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne (w powiecie kłodzkim sięga już 30%). Straty i skutki społeczne, które powoduje, są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych, ale

także ich rodzin. Straty pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej – prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Kobiety mimo czasem lepszego wykształcenia odczuwają większe trudności w znalezieniu pracy. Wykształcenie – co jest zrozumiałe – jeszcze bardziej niż płeć i wiek różnicuje sytuacje bezrobotnego na rynku pracy. Wśród bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym.

Z doświadczeń pracowników OPS wynika, że bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Mniej widoczne, ale nie mniej zagrażające spójności rodziny są skutki psychologiczne bezrobocia. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna - ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną. Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na układ stosunków wewnątrzrodzinnych – bezrobotny mężczyzna ma znacznie bardziej negatywne skutki dla rodziny niż kobieta. Mężczyzna doświadcza obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu i silnej frustracji, które powodują sięganie po alkohol, co wśród bezrobotnych staje się zjawiskiem masowym.

Bezrobocie w gminie Radków jest zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Liczba osób bezrobotnych w gminie Radków wynosiła na koniec września 2003 r. wynosiła:

- ogółem– 1305 osób, w tym:
 - 589 kobiet,
- z prawem do zasiłku 175 osób, w tym:
 - 69 kobiet,
- uprawnionych do zasiłku przedemerytalnego 119 osób,
- uprawnionych do świadczeń przedemerytalnych 29 osób.

Liczba osób z wykształceniem wyższym – 11, z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym - 292, średnie ogólnokształcące – 47, zasadnicze zawodowe - 464, gimnazjum i poniżej – 491.

Natomiast liczba bezrobotnych na koniec września 2004 r. wynosiła – 1189 osób, w tym: 542 kobiety. Wśród ogółu osób bezrobotnych prawo do zasiłku posiadało 178 osób, w tym: 72 kobiety (dane PUP na dzień 30 września 2003 i 2004 r.).

Wśród bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Drugie miejsce zajmują osoby z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym.

Bezrobotni posiadający wykształcenie policealne i średnie zawodowe stanowią duży odsetek wszystkich zarejestrowanych. Stosunkowo w najmniejszym stopniu bezrobocie dotyka osób z wyższym wykształceniem.

Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu bezrobocia w latach 2000 – 2004 :

- 2000 r. – 296
- 2001 r – 283
- 2002 r. – 291
- 2003 r. – 283
- 2004 r. - 363

Podstawowym powodem braku pracy jest brak ofert na lokalnym rynku pracy. Ponad połowa bezrobotnych utraciła pracę z trzech zasadniczych powodów:

- wygaśnięcia umowy o pracę, której pracodawca z różnych względów nie mógł lub nie chciał przedłużyć
- zwolnienia, niekiedy spowodowanego redukcją etatu
- upadłości zakładu pracy.

Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego. Wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych. Najbardziej bolesnym aspektem bezrobocia jest zagrożenie bezpiecznej egzystencji własnej rodziny. Brak pracy ma negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny. Powoduje jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa. Dla podopiecznych OPS dotkniętych bezrobociem, dużym problemem jest regulowanie należności za opłaty mieszkaniowe, które są wysokie w stosunku do dochodów rodziny. Jako pierwsze oszczędności czynione są na opłatach czynszowych, następnie za media, co naraża rodzinę na dodatkowy lęk przed eksmisją lub odcięciem dopływu gazu i energii. Obserwując zachowania bezrobotnych korzystających z pomocy zauważa się, że stosują oni ostrzejszy rygor oszczędnościowy mniej wydając na żywność, odzież, przejazdy, płatne usługi. Trudna sytuacja finansowa gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem wymusza także ograniczanie wydatków związanych ze zdrowiem (leki, sprzęt rehabilitacyjny) i kształceniem dzieci. Bezrobocie naraża rodzinę na szereg niedogodności, deprywację wielu ważnych potrzeb, niewłaściwe kształtowanie osobowości jej członków. Praca zawodowa wyznacza

bowiem postawy i zachowanie dzieci, system stosowanych przez nie ocen, kontakty ze środowiskiem rówieśniczym, uznawane przez nie wartości czy preferowane cele. Dążenia dzieci i młodzieży są silnie związane z pozycją zawodową rodziców, a otaczająca rzeczywistość postrzegana jest przez pryzmat ich pracy zawodowej. Zmiany w statusie zawodowym choćby jednego z rodziców nie pozostają więc bez wpływu na dokonywaną przez młodych ludzi ocenę rzeczywistości oraz ich własnej pozycji.

Głębokość zmian w rodzinie spowodowanych bezrobociem zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, statusu społecznego, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodziny oraz środowiska lokalnego. Bezrobocie rodziców dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, obniżanie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć dodatkowych. Warte podkreślenia w tym miejscu wydaje się również ograniczenie kontaktów rówieśniczych dzieci na skutek rezygnacji z usług placówek opiekuńczo - wychowawczych, edukacyjnych czy kulturalnych.

Odczuwanie przez dzieci własnej sytuacji jako gorszej często prowadzi do stopniowej izolacji środowiskowej, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Zawęża się krąg wspólnych zainteresowań rówieśniczych, dzieci przestają być zapraszane do wspólnej nauki i zabawy. Zdarza się także, że jednocześnie z odrzuceniem przez rówieśników, z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Odbija się to wszystko bardzo silnie na postawach dzieci i młodzieży, na ich zachowaniu oraz wartościowaniu zjawisk i osób. Skutkiem bezrobocia w rodzinie jest także osłabienie autorytetu rodziców. W opinii dzieci, zwłaszcza nastolatków, taka sytuacja jest przejawem braku zaradności, nieumiejętności dostosowania się do nowej rzeczywistości społeczno - ekonomicznej czy życiowego nieudacznictwa. Powoduje to zachwianie systemu wartości młodego pokolenia i obniżenie w hierarchii takich wartości jak wykształcenie, uczciwa praca, solidarność. Zachwianie autorytetu rodziców oznacza także naruszenie spójności rodziny i może przynieść niebezpieczne konsekwencje społeczne. Wśród ubogich rodzin bezrobotnych można zaobserwować zjawisko tzw. „zamkniętego kręgu” ubóstwa. Dzieci z rodzin ubogich zazwyczaj kończą swoje kwalifikacje na szkole podstawowej czy zawodowej zmniejszając w ten sposób możliwość uzyskania płatnej pracy i wyrwania się z tego „kręgu”. Obok wcześniej wymienionych skutków bezrobocia występuje jeszcze taki element jak nieplanowe,

bezzadaniowe funkcjonowanie rodziny, bez określonych bliżej celów i hierarchii zadań czekających na realizację. Racjonalne planowanie życia rodzinnego może odbywać się jedynie przy założeniu wydolności finansowej rodziny, w pokrywaniu wydatków na cele konsumpcyjne i usługowe oraz poczuciu stabilności dochodów. Jeśli zachwianie podstaw materialnych jest krótkotrwałe nastąpić może czasowe zawieszenie realizacji lub realizacja okrojona, natomiast dłużej trwające braki mogą wywołać rezygnację z pewnych planów bez szansy na ich realizację w przyszłości. Zaznaczyć należy, że pewnych zadań z natury przypisywanych rodzinie w danym cyklu jej rozwoju nie można przesunąć w czasie, ponieważ spowoduje to nieodwracalne skutki w wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym.

2. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, którym jednostce lub grupie brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryje się poza wyżywieniem, którego niezbędności nikt nie kwestionuje takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, uczestniczenie w świadczeniach kulturalnych.

Ubóstwo jest głównym powodem przyznania pomocy przez OPS. Społeczeństwom zamożnym nie jest łatwo przyzwyczać się do globalnego doświadczania świata, bo słowo "globalny" oznacza nie tylko "zamożny", ale także "ubogi". Warto pamiętać, że dopiero od niedawna ubóstwo rozumiane jest w światowej myśli społecznej jako dramat rodziny człowieczej. Przedtem bieda była czymś naturalnym, fizycznie oczywistym i etycznie obojętnym - jak następstwo pór roku, powódzie albo trzęsienia ziemi. Dopiero przed półwieczem ubóstwo uznane zostało za problem, za kwestię wstydlivą i bolesną, która obarcza nasze sumienia i wystawia na próbę naszą wrażliwość, domagając się działań, rozwiązań, a wreszcie całkowitej likwidacji.

Światowe ubóstwo stało się ostatnio kwestią jeszcze bardziej dramatyczną, bo w ostatnich dekadach XX wieku nastąpił dalszy zanik wszelkich mechanizmów służących wyrównywaniu nierówności. Wszędzie osłabła rola państwa opiekuńczego, straciły na znaczeniu związki zawodowe, partie polityczne nie mają już dawnych wpływów. Zanikły lub istnieją już tylko formalnie takie instytucje jak ruch niezaangażowanych czy organizacje regionalne. Człowiek ubogi, należący do gorszego świata, nie ma dokąd pójść, nie ma gdzie szukać pomocy.

3. Patologie społeczne

- ALKOHOLIZM

Jedną z grup dysfunkcji, która objęta jest pomocą OPS stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi bardzo poważny problem społeczny. Zjawisko to stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie dają się zaobserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Według najnowszej klasyfikacji zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej, polega na niekontrolowanym piciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci. Charakteryzują ją przede wszystkim takie zjawiska jak:

- codzienne wypijanie alkoholu w celu utrzymania zadawalającego funkcjonowania;
- regularne ale ograniczone do weekendów picie dużych ilości alkoholu;
- ciągi picia występujące naprzemiennie z okresami trzeźwości;
- zmiany tolerancji na alkohol;
- utrata kontroli nad piciem;
- zaburzenia pamięci i świadomości;
- nawroty picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji.

O uzależnieniu od alkoholu możemy mówić wówczas gdy co najmniej trzy spośród wymienionych objawów występowały co najmniej przez 1 miesiąc w ciągu ostatniego roku.

Objawy tej choroby to przede wszystkim takie zjawiska, jak: zmiana tolerancji na alkohol: podwyższenie tolerancji ujawnia się, gdy wypicie tej samej ilości co kiedyś, powoduje słabsze niż poprzednio efekty - żeby uzyskać ten sam efekt co poprzednio, trzeba wypijać więcej niż kiedyś. Obniżenie tolerancji ujawnia się, gdy przy dawkach alkoholu mniejszych niż poprzednio, pojawiają się podobne efekty nietrzeźwości.

Objawy abstynencyjne: gdy człowiek przerywa dłuższe picie lub zmniejsza ilość wypijanego alkoholu, pojawiają się bardzo przykre objawy - niepokój i drażliwość, dreszcze i

drżenie kończyn, skurcze mięśniowe, poty, nudności, a nawet zaburzenia świadomości i majaczenia. Osoba uzależniona stara się szybko usunąć te cierpienia przy pomocy alkoholu. Subiektywne poczucie łaknienia alkoholu: w miarę upływu czasu bez alkoholu pojawiają się nieprzyjemne doznania podobne do głodu i wewnętrznego przymusu wypicia, połączonego z poczuciem paniki i obawą, że się nie wytrzyma długo bez alkoholu.

Koncentracja życia wokół picia: obecność alkoholu w życiu codziennym staje się czymś bardzo ważnym, dużo uwagi i zabiegów jest skoncentrowanych wokół okazji do wypicia i dostępności alkoholu.

Utrata kontroli nad piciem: po wypiciu pierwszej porcji alkoholu, ujawnia się niemożność skutecznego decydowania o ilości wypijanego alkoholu i o momencie przzerwania picia.

Zaburzenia pamięci i świadomości: po wypiciu pojawiają się "dziury pamięciowe", całe fragmenty wydarzeń znikają z pamięci, mimo próby obrony pozorów rozumności i ciągłości postępowania, coraz więcej rzeczy dzieje się poza świadomością osoby uzależnionej.

Nawroty picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji: od czasu do czasu człowiek dostrzega, że picie wymyka mu się spod kontroli i próbuje udowodnić sobie i innym, że potrafi nad tym zapanować, jednak próby te przynoszą niepowodzenie.

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Alkoholik jest osobą niedojrzałą emocjonalnie, skłoną do wahań i wybuchowych reakcji radości lub rozpacz, które mogą prowadzić do gwałtownych, nieprzemysłanych zachowań. Cechuje go także mała odporność na frustracje, kryje w sobie lęk przed wyjściem na jaw jego uzależnienia. Jego kontakty z innymi ludźmi zazwyczaj dość płytkie i luźne, nasycone są wysokim poziomem niepokoju.

Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki ale także w życiu społeczeństwa. Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawić się w różnych dziedzinach. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego.

Nadużywanie alkoholu w Polsce jest jedną z głównych przyczyn rozwodów. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które

żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. Uczą się destruktywnych dla siebie i otoczenia zachowań.

W wyniku trudnych doświadczeń życiowych grozi im dezintegracja osobowości manifestująca się w różnego typu zaburzeniach emocjonalnych. Badania ukazują, że co najmniej u 50 % chorych na nerwicę dzieci źródłem choroby jest alkoholizm jednego z rodziców. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców gminy i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród klientów pomocy społecznej. Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy socjalni spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest jednak fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu. W rodzinach, które objęte są pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej pracownicy dość często obserwują stwarzanie sytuacji sprzyjających piciu alkoholu, stosowanie zachęty do jego spożywania i przedstawianie łatwości jego zdobywania. Szczególnego znaczenia w tych rodzinach nabiera wzorzec picia alkoholu i niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców a wymaganiami stawianymi wobec dziecka co do spożywania alkoholu, brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu środowiskach daje się zauważyć zjawisko "dziedziczenia" alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne.

- BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH

Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno - ochronnych.

Znaczną część klientów OPS stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci

łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról małżeńskich, rodzicielskich, zawodowych wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców.

W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy w szkole (mniej czasu poświęcają przygotowywaniu się do lekcji, przeżywają więcej porażek szkolnych w efekcie czego rezygnują z podejmowania wysiłku w zdobywaniu wiedzy), w takiej sytuacji rodzice nie pomagają lecz podwyższają wymagania w stosunku do ocen i zachowania dziecka lub też w ogóle przestają się nim interesować. Dzieci odrzucane przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Problemy opiekuńczo - wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych, a dla dorosłych ofiar rodzinnej przemocy są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach pomocowych.

Najczęstsze zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania rodziny wynikają z zerwania więzi rodzinnych, bezrobocia będącego przyczyną ubóstwa, występowania uzależnień od środków psychoaktywnych, w szczególności od alkoholu, czego skutkiem jest przemoc w rodzinie. Zjawisko przemocy występuje zarówno w sferze fizycznej, emocjonalnej i seksualnej, także jako zaniedbania wobec dzieci.

Pomoc rodzinie jest zadaniem profesjonalnych służb społecznych w ramach systemu pomocy społecznej a także organizacji pomocowych. Ochrona rodziny jest istotnym

obowiązkiem społeczeństwa, gdyż funkcjonalne, bezpieczne i zdrowe społeczeństwo nie może istnieć bez zdrowej i trwałej rodziny.

Gmina Radków liczy 9755 ludności (stan na 27. 10. 2004r.). Typy rodzin objętych w latach 2000 – 2004 pomocą społeczną OPS posiadające na utrzymaniu dzieci przedstawia tabela nr 3.

Tabela nr 3. Typy rodzin objętych w latach 2000 – 2004 pomocą społeczną OPS

	2000	2001	2002	2003	2004
Rodziny z dziećmi ogółem	314	299	320	267	282
O liczbie dzieci - 1	91	90	96	82	105
2	95	89	109	86	89
3	49	61	45	37	35
4	42	27	32	31	28
5	14	14	21	14	12
6	13	10	7	9	7
7 i więcej	10	8	10	8	6

Z danych statystycznych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że liczba rodzin z dziećmi objęta pomocą społeczną w latach 2000r. do 2004 r. utrzymuje się mniej więcej na stałym poziomie tj. ok. 50% w porównaniu do wszystkich osób korzystających pomocy.

Wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej znajdują się kobiety korzystające z zasiłków z tytułu ciąży i wychowywania dziecka, będące w trudnej sytuacji materialnej.

Liczba rodzin korzystających z pomocy w formie zasiłku przysługującego z tytułu macierzyństwa:

2000 r. – 44

2001 r. – 31

2003 r. – 44

2004 r. - 17

W ustawie o pomocy społecznej wyróżniono kilkanaście świadczeń odpowiednich do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej. Każdy rodzaj świadczenia ma własną nazwę i przesłanki jego przyznania. Wyróżnić można cztery typy świadczeń: usługi bytowe i opiekuńcze, praca socjalna, świadczenia pieniężne, opieka nad rodziną i dzieckiem. Natomiast ze względu na sposób finansowania, świadczenia można podzielić na świadczenia realizowane w ramach zadań własnych i zadań zleconych.

Tabela 4. Liczba gospodarstw domowych, którym przyznane zostały świadczenia w latach 2000 –2004 w ramach zadań własnych i zleconych gminom.

	Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą przez OPS w latach 2000 –2004				
	2000	2001	2002	2003	2004- stan na 30.09.04
Rodzaj udzielonych świadczeń ogółem	514	698	608	608	464
ZADANIA ZLECONE					
Zasiłek stały	39	49	45	29	Do dnia 30.04.br. – 23 rodziny – od 1.05.br. – zastąpiony świadczeniem pielęgnacyjnym – 25rodzin-
Zasiłek stały wyrównawczy	46	50	45	53	Od dnia 1.05.br.- zasiłek stały – 55 osoby
Renta socjalna	97	98	106	116	Od dnia 1.10.2003 r. – przyznawana i wypłacana przez ZUS

Gwarantowany zasiłek okresowy	28	21	18	15	6 rodzin – od dnia 1.05.br.-zstąpiony dodatkiem z tytułu samotnego wychowania dziecka – 4
Macierzyński zasiłek okresowy	44	31	28	44	17 rodzin- od dnia 1.05.br.-dodatek z tytułu urodzenia dziecka –3
Składki na ubezpieczenie społeczne	67	70	63	47	32 osoby – od dnia 1.05.br.-113
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	210	218	190	126	59 osób – od 1.05.br.-88
Zasiłek pielęgnacyjny	30	31	27	33	34 osób –od 1.05.br- zasiłki pielęgnacyjne-54 rodzin –
Zasiłek rodzinny	22	22	27	22	19 osób-od 1.05.br.- świadczenie rodzinne-583
Zasiłek okresowy	238	239	389	391	366
Specjalny zasiłek okresowy	6	0	2	8	0
ZADANIA					
WŁASNE					
Zasiłki celowe	377	334	472	382	313
Specjalne zasiłki celowe	11	4	21	22	11
Usługi opiekuńcze	20	22	21	22	18 –spadek spowodowany ograniczonymi środkami finansowymi
Dożywianie uczniów	316	279	336	340	196
Wyprawka szkolna	0	0	36	51	42
Dodatki mieszkaniowe					4900 świadczeń

Pomoc dla Kombatantów	54	48	0	0	0
Zdarzenia losowe	0	8	7	3	1
Sprawienie pogrzebu	0	0	0	1	3
Pobyt matki z dzieckiem w Domu Samotnej Matki	0	0	0	0	1

- PROBLEMY NARKOMANII I UZALEŻNIEŃ

Narkomania to nałóg stałego używania narkotyków, z czasem całkowite uzależnienie się od nich; prowadzi do zaburzeń osobowości, zaniku uczuć wyższych i zmian w narządach – zwłaszcza w układzie nerwowym.

Substancje narkotyczne mają co najmniej trzy wspólne właściwości:

- wywołują uczucie błogostanu;
- powodują fizyczne i psychiczne uzależnienie się człowieka od środków narkotycznych, czego następstwem jest zjawisko głodu narkotycznego;
- zażywanie ich prowadzi do postępującej w dość szybkim tempie fizycznej, psychicznej i społecznej degradacji narkomana.

Odurzenie (błogostan) polega na doznawaniu pod wpływem środka odurzającego najczęściej przyjemnych wrażeń, znikają troski i kłopoty, ustępuje napięcie psychiczne, mijają obawy i lęki. Wszystko to razem składa się na uczucie błogostanu, któremu towarzyszy – w zależności od zażywanego środka – pobudzenie lub przyhamowanie aktywności. Kolejnym elementem jest zaburzenie świadomości w postaci halucynacji oraz wzrokowych i słuchowych omamów.

Uzależnienie powstaje po pewnym, zazwyczaj niezbyt długim okresie zażywania środków narkotycznych. Jest to wielkie pragnienie wprowadzenia się po raz kolejny w stan odurzenia, nazywane również psychiczną zależnością.

Nieco później pojawia się znacznie głębsza zależność fizyczna. Polega ona na tym, że w miarę zażywania środków stają się one chemicznymi składnikami organizmu, wskutek czego komórki i tkanki przyzwyczajają się do nich, tak, że narkotyk staje się konieczny do zachowania biochemicznej równowagi ustroju. Po wytworzeniu się zależności fizycznej, brak środków odurzających wywołuje głód narkotyczny, powodujący przymus systematycznego zażywania narkotyków i ciągłego zwiększania ich dawki. Przyczyny występowania narkomanii, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, są bardzo złożone i często powinny być rozpatrywane indywidualnie, jednakże najczęstsze z nich to:

- ukształtowanie się w toku wychowania pewnych szczególnych cech osobowości, określanych jako skłonność do nałogów (szczególnie wśród dzieci i młodzieży nadwrażliwej);
 - wpływ grupy rówieśniczej;
 - trudne sytuacje życiowe;
 - tzw. moda młodzieżowa na narkomański styl życia;
 - ciekawość;
 - poszukiwanie ucieczki od problemów życia codziennego;
 - bezradność życiowa.
- **PRZESTĘPCZOŚĆ**

Zjawisko przestępczości wśród nieletnich to poważny problem społeczny. W ostatnich latach szczególnie podkreśla się specyfikę zmiany struktury i dynamikę tej patologii wśród młodzieży. Przybiera ona coraz bardziej skomplikowane oraz groźniejsze formy. Co jakiś czas wstrząsają nami zachowania młodych ludzi, przepełnione agresją, bestialstwem i sadyzmem. Czyny bez motywu, wymierzone w słabsze fizycznie lub psychicznie osoby, budzące strach oraz pytania – dlaczego, skąd tyle agresji.

W Polsce również od kilkunastu lat narasta problem wspomnianej patologii - przestępczości, a szczególnie przestępczości wśród nieletnich. Przestępczość młodzieży jest od wielu lat przedmiotem szczególnego zainteresowania kryminologów. Wynika to z trzech przesłanek:

- uwrażliwienia społecznego na wykołajenie młodego pokolenia;
- nadziei resocjalizacyjnych związanych z niższym stopniem demoralizacji młodzieży;
- możliwości precyzyjniejszego określenia genezy zachowań przestępczych.

4. Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność, która liczy już ok. 4,5 mln. osób (ponad 14% ludności). Mówiąc o osobach niepełnosprawnych mam na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół ds. Orzekania o

Stopniu Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS, jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne uznać należy osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Sytuacja niepełnosprawnych obywateli w Polsce to historia utraty podstaw społecznego zakorzenienia jednostek, sposobów ich włączania się w życie zbiorowe i korzystania ze związanych z tym uprawnień. Jest to zatem kwestia dostępu do - uznawanych za ważne - instytucji społecznych. W społeczeństwach przemysłowych jest to kwestia dostępu do rynku pracy i do konsumpcji, a także dostępu do uprawnień związanych ze statusem obywatela.

Niepełnosprawność jest ciągle kategorią mocno, negatywnie wartościującą i ograniczającą. Dyskryminacja przy zatrudnianiu jest powszechna: znakomici fachowcy nie dostają pracy, bo nie widzą albo siedzą na wózku i zawsze przegrają w konkurencji z pełnosprawnymi. W Polsce brak jest skutecznych mechanizmów ochronnych lub wręcz przymuszających pracodawcę, jak np. w USA, do zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, jeśli ma do wyboru kandydatów pełnosprawnych o tych samych kwalifikacjach

Z drugiej strony, polscy niepełnosprawni, jako mało wykształceni, pozostają w szerokim zakresie, poza rynkiem pracy, a ci, w miarę dobrze wykształceni, nie zawsze mogą pracować. Większość utrzymuje się z niskiej renty. Są też tacy, dla których jedynym źródłem dochodu jest pomoc otrzymywana od lokalnych ośrodków pomocy społecznej. Dlatego niepełnosprawni należą do grupy osób charakteryzującej się m.in. najniższymi dochodami, najniższą liczbą absolwentów wyższych uczelni, a także daleko posuniętą postawą roszczeniową. Zachodzące w naszym kraju procesy transformacji ustrojowej czy decentralizacji struktur administracyjnych odbywają się często z pominięciem interesów tych osób.

Kolejny bolesny problem – edukacja osób niepełnosprawnych, wynikająca z oczekiwań rynku pracy w Polsce. Na Zachodzie rodzice sprawnych dzieci szukają szkół, gdzie uczą się dzieci niepełnosprawne. Wiedzą, że dla ich dzieci jest to szansa na wychowanie w duchu otwartości, solidarności, życzliwości i zrozumienia. Cywilizowane kraje, doświadczone w ekonomii, uznają ludzi niepełnosprawnych za jeden z elementów rzeczywistości, wobec którego należy się określić i ustosunkować.

Dlaczego tak się nie dzieje w Polsce? Czy dlatego, że jesteśmy ciągle państwem "na dorobku"? Jednak niedostrzeżenie problemu lub traktowanie go połowicznie powoduje

jeszcze większe koszty. Oszczędzając na szkolnictwie integracyjnym i wprowadzając je bez odpowiedniego przygotowania merytorycznego nauczycieli, powodujemy następne koszty, również te niewymierne.

Niepełnosprawni, gorzej wykształceni, z budowanym poczuciem winy i przegranej, zepchnięci na margines życia przez brak perspektyw na lepsze jutro, stają się ofiarami naszego społeczeństwa. Wyrównywanie szans w dostępie do wykształcenia niepełnosprawnych jest więc problemem podstawowym, ponieważ człowiek wykształcony lepiej radzi sobie w życiu społecznym, jest otwarty na innych i potrafi bronić swoich praw. Ten proces nie może być lekceważony i odkładany "na lepsze czasy", bo czasu już straciliśmy za dużo. Bez dobrego wykształcenia oraz otwierania się pracodawców na wykwalifikowanych niepełnosprawnych, nie mamy co marzyć o społeczeństwie na miarę jednoczącej się, i cywilizującej coraz bardziej, Europy.

Gminny Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2004-2015 został zatwierdzony odrębną uchwałą. Porusza on wszelkie problemy osób niepełnosprawnych.

5. Bezdomność

Bezdomność to jest jedna z najgroźniejszych patologii społecznych. Pomoc państwa dla osób bezdomnych została określona ustawą z dnia 29 listopada 1990 r. O pomocy społecznej, w myśl której bezdomnemu należy się tymczasowe miejsce noclegowe, odzież i posiłek, a w niektórych przypadkach też zasiłek i inne formy pomocy.

Ustawa o pomocy społecznej bezdomnym określa "osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych".

Pod pojęciem "bezdomny" M. Pisarska rozumie "człowieka nie posiadającego własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mającego możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania". Wyróżnia ona bezdomnych: z przymusu i z wyboru.

"Bezdomni z wyboru" to ludzie o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, przekonaniach, które nie pozwalają im nigdzie osiedlić się na stałe, zadomowić. Ludzie ci reprezentują typ wiecznego tułacza, wędrowca, który odrzucił normy życia społecznego.

"Bezdomni z konieczności" według M. Pisarskiej to ludzie, którzy doznali niejako losowego przymusu i posiadają osobistą przyczynę bezdomności. Można mówić także o bezdomności "jawnej" i "ukrytej", rozumiejąc przez pierwszą "sytuację braku mieszkania i dachu nad głową", a przez drugą "sytuację warunków mieszkaniowych drastycznie odbiegających od społecznie akceptowanego standardu mieszkaniowego".

Bezdomność jako powód trudnej sytuacji życiowej była podstawą przyznania świadczeń pomocy społecznej:

- 3 osobom w 2003 r.,
- 4 osobom w 2004 r.

Osoby bezdomne korzystają również z zasiłków celowych, okresowych przyznawanych na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych (głównie żywność, odzież, leki) oraz pracy socjalnej świadczonej na ich rzecz, m. in. poprzez pomoc w uzyskaniu lokalu socjalnego, aktywizowanie zawodowe, nawiązywanie kontaktów z członkami rodzin w celu odbudowy zerwanych więzi rodzinnych itp.).

Zapewnienie schronienia, posiłków i ubrania jest zadaniem obowiązkowym gminy i nakłada na samorząd gminy obowiązek stworzenia warunków do jego realizacji.

OPS zgodnie z ustawą o pomocy społecznej realizuje „indywidualny program wychodzenie z bezdomności”, w związku z tym programem spisywane są kontrakty socjalne z osobami bezdomnymi, w których zobowiązują się do podjęcia działań zmierzających do wyjścia z sytuacji kryzysowej, w jakiej z reguły się znajdują. W zależności od indywidualnej sytuacji osoby, zobowiązuje się ją do następujących działań:

- złożenie wniosku w celu otrzymania dokumentu tożsamości,
- rejestracji w urzędzie pracy,
- uregulowania spraw meldunkowych,
- zdiagnozowania problemu uzależnienia,
- wyboru formy i miejsca leczenia w zależności od diagnozy,
- kontaktu z prawnikiem w celu uregulowania sytuacji prawnej,
- złożenia wniosku o przydział lokalu socjalnego
- zamieszkania we wskazanym przez pracownika socjalnego miejscu i przestrzegania obowiązującego w nim regulaminu,
- podjęcia działań zmierzających do uzyskania zatrudnienia oraz w zależności od sytuacji przekwalifikowania zawodowego, zdobycia dodatkowych kwalifikacji,
- leczenia i ustalenia stopnia niepełnosprawności,

- regularnego kontaktu z pracownikiem socjalnym.

Z kolei pracownik socjalny zobowiązuje się do szeroko rozumianej pomocy w załatwianiu ww. spraw, kontaktu z instytucjami w celu ułatwienia realizacji zobowiązań osoby bezdomnej i pomocy w kwestiach formalnych. W przypadku gdy osoba bezdomna nie posiada ubezpieczenia zdrowotnego i realizuje ww. program, OPS opłaca składkę na ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Istnieje wiele przyczyn bezdomności, najczęściej występujące to:

- brak stałych dochodów,
- ubóstwo i wykluczenie pewnych warstw społecznych,
- utrata pracy (długotrwałe bezrobocie);
- brak lub zniszczenie więzi rodzinnych (rozpad rodziny);
- alkoholizm i inne uzależnienia;
- eksmisje;
- opuszczenie zakładu karnego przy braku możliwości powrotu do mieszkania,
- konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej,
- likwidacja hoteli robotniczych, opuszczanie domu dziecka i innych placówek wychowawczych, szpitala psychiatrycznego

Wyróżnić można bezdomnych z przymusu i z wyboru. „Bezdomni z wyboru” – to ludzie o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, przekonaniach, które nie pozwalają im nigdzie się na stałe zadomowić. „Bezdomni z przymusu” – to osoby, które ze względów osobistych i ekonomicznych są bezdomne. Można mówić także o bezdomności „jawnej” i „ukrytej”, rozumiejąc przez pierwszą „braku mieszkania i dachu nad głową”, a przez drugą „sytuację warunków mieszkaniowych” drastycznie odbiegających od społecznie akceptowanego standardu mieszkaniowego.

6. Sieroctwo

Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Smutnym i znamionym jest fakt, iż obecnie sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, nie poczuwanie się do odpowiedzialności za dzieci, brak związków uczuciowych w rodzinie a szczególnie brak miłości do dziecka. Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

Sieroctwem nazywamy stan psychiczny / fizyczny, w którym znajduje się dziecko, spowodowany utratą rodzica lub rodziców bądź pozbawione właściwej opieki z ich strony.

Wyróżniamy sieroctwo naturalne i społeczne.

- Sieroctwo naturalne oznacza fizyczną utratę rodzica (sieroctwo niepełne) lub rodziców (sieroctwo pełne).
- Sieroctwo społeczne oznacza brak opieki rodzicielskiej wynikające głównie z zaburzeń w funkcjonowaniu rodziny: brak troski o dziecko, przestępczość, demoralizację rodziców, alkoholizm i poważne błędy wychowawcze.

Skutki sieroctwa mogą być bardzo dotkliwe, szczególnie dla rozwoju osobowości dziecka. Utrata matki powoduje, zaburzenia rozwoju uczuciowego i społecznego. Śmierć ojca powoduje przede wszystkim obniżenie stanu ekonomicznego oraz brak wzorów męskich dla syna.

Długotrwała rozłąka lub całkowite rozstanie dziecka z rodzicem (szczególnie we wczesnym okresie rozwoju) prowadzi do choroby sieroczej. U dzieci pozbawionych opieki macierzyńskiej mogą występować swoiste formy zachowania zwane "depresją ananklityczną" objawiające się: biernością, bezwładną pozycją ciała, wtulaniem się w poduszkę, maskowatą mimiką twarzy, kiwaniem się. Zachowania te występują nie od razu, lecz narastają stopniowo.

Skutki rozłąki są trwałe i nieodwracalne. Okres krytyczny rozłąki to od 6 miesięcy życia do 3 roku życia. Dzieci wcześnie osierocone przejawiają w wieku dojrzałym zaburzenia osobowości: są niezdolne do nawiązywania i utrzymywania trwałej więzi uczuciowej z ludźmi, przejawiają tendencje do zachowań aspołecznych, mają obniżone możliwości intelektualne, osłabione zdolności do przewidywania.

IV ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z krajową i lokalną polityką społeczną.

Podstawowym dokumentem strategicznym dla Gminy Radków jest Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.

Strategia rozwoju Dolnego Śląska zakłada realizację 5 celów:

- uzdrowienie rynku pracy
- wysoko wyedukowany potencjał ludzki
- poprawa zdrowia i związanej z nią jakości życia
- eliminowanie istniejących na Dolnym Śląsku lęków i niepokojów

- upowszechnienie kultury

Postulaty natury społecznej wynikają z dzisiejszych uwarunkowań i barier ograniczających wzrost jakości życia mieszkańców. Koncentrują się one na najważniejszych problemach życia społeczności regionalnej. Wynikają one z bolączek mieszkańców gminy, będących rezultatem transformacji społeczno – gospodarczej kraju i niedowładu organizacyjnego, jako pochodnej historycznych zaszczości.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zgodna z celem 2.D Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Radków na lata 2004-2015.

2.D. podniesienie standardu życia mieszkańców w zakresie potrzeb socjalno - bytowych i bezpieczeństwa

2.D.1 likwidacja zjawiska ubóstwa i enklaw biedy

2.D.1.a wdrożenie programu wychodzenia z biedy i bezdomności opartego na systemie wsparcia socjalnego połączonego z aktywizacją zawodową

2.D.1.b wsparcie rodzin wielodzietnych i ochrona macierzyństwa – odwrócenie negatywnej tendencji demograficznej

2.D.1.c rozszerzenie działalności OPS – wyjście poza działalność ustawową w zakresie programowania, statystyki, objęcie kompleksową opieką grup ryzyka

2.D.1.d stworzenie systemu interwencji kryzysowej – powołanie grupy pierwszego kontaktu

2.D.1.e zintensyfikowanie skuteczności pracy socjalnej w środowisku

2.D.2 realizacja zapisów programu dla osób niepełnosprawnych

2.D.3 rozwój mieszkalnictwa, w tym budownictwa socjalnego i jednorodzinnego

2.D.4 poprawa poczucia bezpieczeństwa poprzez wdrożenie programu „Bezpieczna Gmina”.

2. Analiza słabych i mocnych stron Gminy Radków w zakresie problematyki społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. rozwinięty system świetlic środowiskowych	1. brak opieki specjalistycznej lekarskiej na terenie gminy
2. duże zaangażowanie dzieci i młodzieży – udział w zajęciach pozalekcyjnych	2. zbyt mała liczba etatów służb mundurowych
3. budowa gimnazjum w Ścinawce Średniej	3. ujemny przyrost naturalny i niekorzystne saldo migracji
4. rozbudowa bazy sportowej w gminie	4. niedostateczna liczba mieszkań
5. działalność klubów sportowych	5. wysokie bezrobocie
6. działalność Gminnego Centrum Kultury	6. brak organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej
7. powstanie Gminnego Centrum Informacji	7. przestarzały system opieki społecznej
8. informatyzacja szkół	8. ubóstwo mieszkańców
9. poprawa infrastruktury szkół	9. patologie społeczne
10. istnienie dobrze zaopatrzonych bibliotek	10. brak szkolnictwa ponadgimnazjalnego
11. realizacja programów i kampanii profilaktycznych w ramach Miejsko - Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	11. brak poradnictwa specjalistycznego
12. dobrze rozwinięta sieć POZ	12. brak wolontariuszy

3. Misja gminy Radków w zakresie problemów społecznych

Misja

Polityka społeczna prowadzona przez samorząd lokalny zapewnia mieszkańcom gminy Radków poczucie bezpieczeństwa, kompleksową opiekę nad rodziną, wspomaga najsłabszych i wykluczonych społecznie, służy rozwiązywaniu problemów uzależnień i patologii oraz umożliwia pełne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, gospodarczym.

4. Podstawowe cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radków jest osiągnięcie takiego stanu więzi społecznych, żeby społeczeństwo – rozumiane jako zbiór swobodnie działających jednostek, rodzin i wolnych organizacji obywatelskich było zdolne w największym możliwym zakresie - bez stałej ingerencji instytucji państwowych i samorządowych – rozwiązywać pojawiające się przed nim problemy i zagrożenia. Instytucje państwowe i samorządowe winny pełnić wobec jednostek, rodzin i organizacji społecznych rolę jedynie pomocniczą.

Tak więc celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest poprawa sytuacji społecznej mieszkańców gminy Radków oraz polepszenie poziomu ich życia, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju gminy Radków.

5. Cele główne i operacyjne strategii

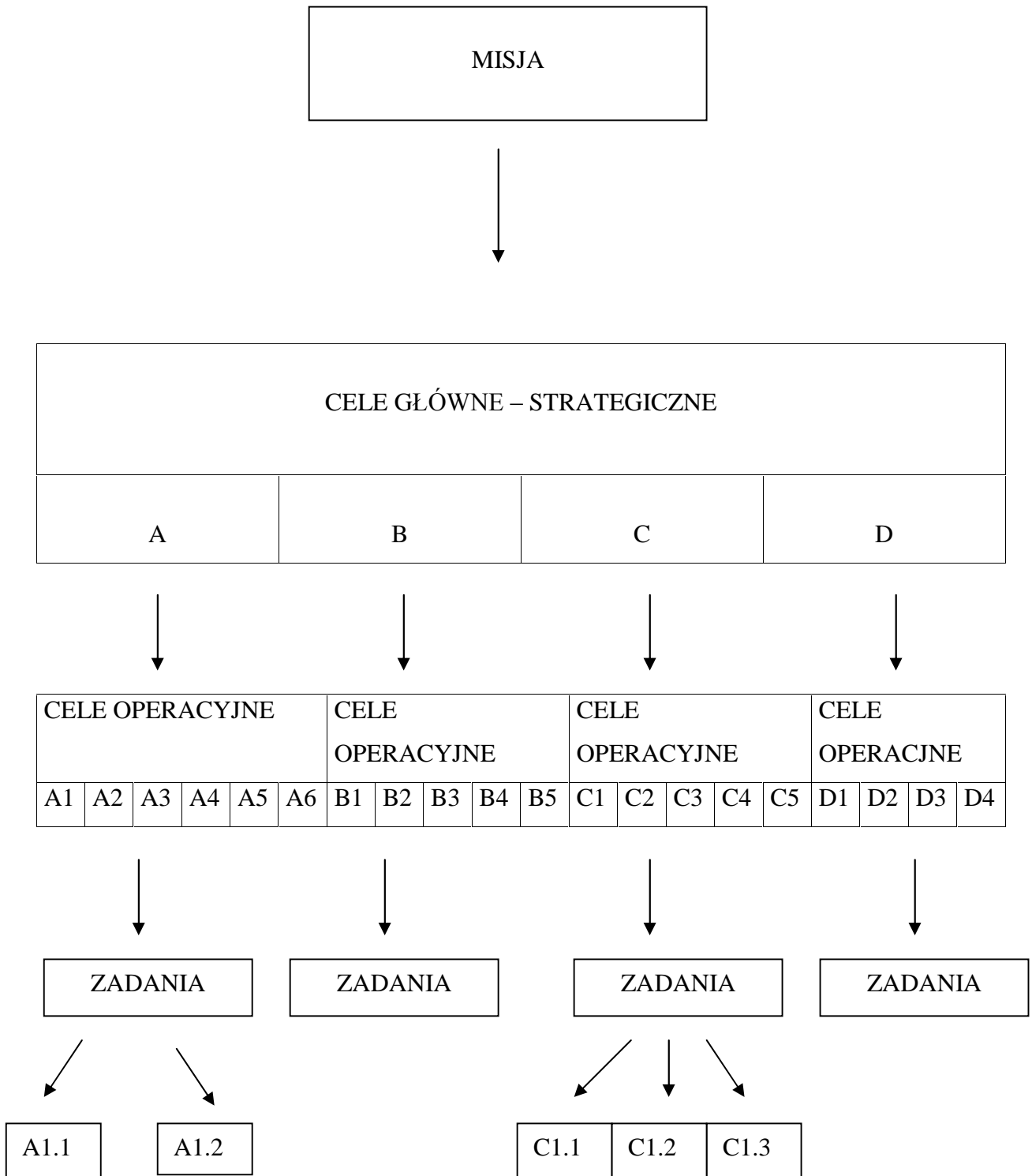
- cele główne:

- A) Bezpieczeństwo socjalne mieszkańców
- B) Kompleksowa opieka nad rodzinami
- C) Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych
- D) Promocja działań prospołecznych

- cele operacyjne:

- A1. Kształcenie i jego promocja
 - A2. Mała liczba osób pozostających bez pracy
 - A3. Skuteczny system polityki zdrowotnej
 - A4. Aktywizacja rynku mieszkaniowego
 - A5. Bezpieczeństwo publiczne
 - A6. Kompetentne służby pomocy społecznej
-
- B1. Poradnictwo specjalistyczne
 - B2. Praca z rodziną
 - B3. Pomoc rodzinom wielodzietnym
 - B4. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
 - B5. Opieka środowiskowa nad ludźmi starymi, klub seniora
-
- C1. Działanie na rzecz aktywizacji zawodowej i ekonomicznego usamodzielnienia się osób niepełnosprawnych
 - C2. Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw przysługujących osobom niepełnosprawnym
 - C3. Dostosowanie środowiska fizycznego do potrzeb osób niepełnosprawnych
 - C4. Poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych
 - C5. Wspieranie merytoryczne i finansowe organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych
-
- D1. Wolontariat
 - D2. Doradztwo w tworzeniu organizacji pozarządowych
 - D3. Współpraca ze Szkołami
 - D4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Drzewo celów głównych i operacyjnych

V PROGRAM ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Zadania do realizacji

A1.1 Synchronizowanie programów edukacyjnych i profilaktyczno – dydaktycznych na terenie gminy;

A1.2 Wdrażanie programów edukacyjnych, profilaktyczno – wychowawczych rozwijających potrzebę zdobywania wiedzy i rozwijania zainteresowań;

A1.3 Działania nakierowane na orientację zawodową młodzieży, rozpoznawanie rynku pracy i potrzeb kwalifikacji młodych pracowników;

A2.1 Gminny Program Aktywizacji Zawodowej i Rozwoju Przedsiębiorczości

A2.2 Promocja gminy w zakresie pozyskiwania inwestorów

A2.3 Realizacja zadań GCI w zakresie aktywizacji zawodowej

A3.1 Wdrażanie programów profilaktyki i ochrony zdrowia

A3.2 Sieć placówek opieki zdrowotnej gwarantująca dostęp do lekarza pierwszego kontaktu

A3.3 Opracowanie i wdrażanie planu zabezpieczenia dostępu pacjentów do specjalistycznej opieki zdrowotnej i szpitalnictwa

A3.4 Wpisanie promocji i ochrony zdrowia w programy profilaktyczno – edukacyjne w szkołach

A3.5 Przeprowadzanie kampanii prozdrowotnych na terenie gminy Radków

A4.1 Popularyzacja społecznych form rozwoju budownictwa

A4.2 Dostosowanie planu zagospodarowania przestrzennego do rozwoju budownictwa

A5.1 Podniesienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży

A5.2 Zapobieganie i ograniczanie zjawiska narkomanii i alkoholizmu

A5.3 Wykreowanie pozytywnego obrazu służb mundurowych

A5.4 Zapobieganie przestępczości i demoralizacji nieletnich

A5.5 Program ogólnego bezpieczeństwa gminy

A6.1 Szkolenia i warsztaty dla pracowników pomocy społecznej

A6.2 Wymiana doświadczeń – konferencje, konsultacje

A6.3 Współpraca z zagranicznymi placówkami pomocy społecznej

A6.4 Rozszerzenie działalności pomocy społecznej poza jej statutowe zadania

A6.5 Współpraca z organizacjami pozarządowymi

A6.6 Działalność statystyczna i diagnostyczna na potrzeby innych jednostek i organizacji zajmujących się polityką społeczną

- B1.1 Poradnictwo socjalne i psychologiczne dla osób z problemami
- B1.2 Utworzenie na terenie gminy poradni psychologiczno – pedagogicznej
- B1.3 Szkolenia pracowników pomocy społecznej w zakresie poradnictwa specjalistycznego
- B1.4 Szkolenie pracowników punktów konsultacyjnych
- B1.5 Utworzenie lokalnej koalicji na rzecz ofiar przemocy
- B2.1 Skuteczny system pomocy rodzinom niewydolnym wychowawczo
- B2.2 Szkolenie pracowników służb socjalnych i nauczycieli, wychowawców, pracowników świetlic środowiskowych w zakresie pomocy dziecku z rodziny dysfunkcyjnej
- B2.3 Zwiększenie nacisku na pracę socjalną z rodziną w miejscu jej zamieszkania
- B2.4 Zwiększenie współpracy z kuratorami rodzinnymi
- B2.5 Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi, PCPR
- B2.6 Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizacji celów pomocy socjalnej
- B3.1 Pomoc socjalna rodzinom wielodzietnym
- B3.2 Pomoc materialna i rzeczowa rodzinom wielodzietnym
- B3.3 Powołanie do życia szkoły dla rodziców
- B4.1 Organizacja dzieciom i młodzieży czasu wolnego w postaci zajęć pozalekcyjnych w szkołach
- B4.2 Organizacja wyjazdów na wypoczynek letni i zimowy dzieciom i młodzieży, szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
- B4.3 Organizacja czasu wolnego dzieciom i młodzieży w świetlicach środowiskowych, bibliotekach i ośrodkach kultury
- B4.4 Organizacja sportowych zajęć pozalekcyjnych
- B4.5 Wymiana młodzieży w ramach współpracy przygranicznej i z miastami partnerskimi
- B4.6 Organizacja festynów i pikników rodzinnych, imprez kulturalnych
- B5.1 Wzmocnienie opieki nad ludźmi starszymi przez pracowników pomocy społecznej
- B5.2 Wdrożenie programu aktywizacji ludzi starszych
- B5.3 Utworzenie klubu seniora
- B5.4 Przygotowanie oferty spędzania wolnego czasu dla osób starszych i przewlekle chorych
- B5.5 Poradnictwo specjalne dla osób starszych, wsparcie psychologa, pedagoga, andragoga

- C1.1 Dostosowanie i tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych – poradnictwo zawodowe dla niepełnosprawnych uwzględniające ocenę zdolności do pracy, jak również dla przedsiębiorców zamierzający zatrudnić niepełnosprawnych
- C1.2 Szkolenia dla osób niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy
- C1.3 Szkolenia dla przedsiębiorców zamierzających utworzyć stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych
- C1.4 Wypracowanie systemu ulg dla przedsiębiorców zamierzających utworzyć stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych
- C2.1 Likwidacja barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych
- C 2.2 Ograniczenie nauczania indywidualnego na rzecz nauczania integracyjnego.
- C2.3 Zbieranie i systematyzowanie informacji na temat przyczyn powstawania niepełnosprawności oraz działań profilaktycznych, przedstawianie ich opinii publicznej
- C2.4 Promowanie i propagowanie imprez kulturalnych i sportowych, w których współuczestniczą osoby niepełnosprawne.
- C2.5 Szkolenia dla przedstawicieli instytucji kultury i sportu, turystyki
- C2.6 Wspieranie rozwoju twórczości artystycznej, kulturalnej, organizacja prezentacji, wystaw, występów
- C3.1 Opracowanie długofalowego programu likwidacji barier
- C3.4 Zaproszenie do współpracy w zakresie likwidacji barier zarządców budynków
- C3.3 Pozyskiwanie środków na realizację poszczególnych zadań
- C3.4 Zakup środka transportu dla osób niepełnosprawnych
- C4.4 utworzenie w porozumieniu z Gminą i Miastem Nowa Ruda Ośrodka Wsparcia w Centrum Turystyczno - Sportowym w Nowej Rudzie – Słupcu
- C4.2 rozwój zróżnicowanych form rehabilitacji
- C4.3 prowadzenie zajęć rehabilitacyjno – korekcyjnych w szkołach i przedszkolach
- C4.4 pomoc w wyposażeniu placówek służby zdrowia w sprzęt rehabilitacyjny
- C4.5 poprawa dostępu do informacji o turnusach rehabilitacyjnych
- C5.1 wspieranie powstawania organizacji pozarządowych pożytku publicznego dla osób niepełnosprawnych
- C5.2 utworzenie GCI – pomoc w zakresie zdobywania pracy i kwalifikacji zawodowych, dystrybucja materiałów edukacyjnych, udzielanie informacji osobom niepełnosprawnym, wyznaczenie miejsca dostępnego dla osób niepełnosprawnych na powstanie punktu informacji, pozyskanie niezbędnego sprzętu i oprogramowania, stworzenie bazy danych osób niepełnosprawnych

C5.3 udzielanie dotacji na realizację imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez organizacje pozarządowe

C5.4 Udzielanie doradztwa prawnego, pomocy psychologicznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom

C5.5 szkolenie pracowników OPS w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym

D1.1 Pozyskiwanie wolontariuszy do współpracy na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny

D1.2 Aktywizacja lokalnych środowisk

D1.3 Pomoc w znalezieniu placówek, w których można by odbywać staże absolwenckie lub praktyki studenckie

D1.4 Praca wolontarystyczna na rzecz diagnozowania środowiska

D2.1 Udzielanie informacji, w jaki sposób założyć organizację pozarządową, stowarzyszenie bądź fundację

D2.2 Pomoc w utworzeniu organizacji pożytku publicznego

D3.1 Współpraca ze szkołami w zakresie rozpowszechniania informacji

2. *Monitoring i ocena efektywności programu*

Prowadzeniem monitorowania, wdrażania Strategii oraz oceny zajmować się będzie Inspektor ds. polityki społecznej i ochrony zdrowia oraz Ośrodek Pomocy Społecznej. Jednostki będą prowadziły monitoring w oparciu o wskaźniki finansowe i ilościowe.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie gminy, jak również statystyki dokonywane przez OPS. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników będą przedstawiane corocznie do zatwierdzenia.

Wskaźnikami oceny monitorowania Strategii będą:

- wymierne ilości zmodernizowanych obiektów i infrastruktury komunalnej dla funkcjonowania instytucji i organizacji ze sfery rozwiązywania problemów społecznych;
- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych;

- zapewnienie transportu miejskiego dla osób niepełnosprawnych;
- ilość uruchomionych działalności gospodarczych;
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- ilość oddanych do użytkowania mieszkań (w tym socjalnych);
- wskaźniki tempa zagospodarowania terenu objętego realizacją Strategii,
- liczba osób, którym udało się wyjść z bezdomności;
- liczba osób mających problemy opiekuńczo – wychowawcze, którym skutecznie udzielono pomocy;
- liczba osób uchronionych przed przemocą w rodzinie;
- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe;
- ilość zorganizowanych kampanii na rzecz profilaktyki antynarkotykowej oraz liczba osób, do których dotarły materiały i ulotki informujące o zagrożeniu związanym z tą patologią w ramach systemu sieciowej pomocy;
- liczba atrakcji (zajęć, imprez, itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia.
- procentowy wzrost mieszkańców zadowolonych z jakości życia w gminie Radków (dane pochodzące z badań ankietowych).

Dane statystyczne opracowywane będą przez OPS z siedzibą w Ścinawce Średniej.

Ocena realizacji Strategii odbywać się będzie:

- na bieżąco w trakcie realizacji strategii i wykonywania poszczególnych zadań (on – going);
- po jego zakończeniu (ex-post);
- na podstawie określonych wskaźników, osiągniętego wymiernego rezultatu w porównaniu z okresem minionym, na podstawie oceny analizy sytuacji społeczno-gospodarczej i środowiskowej gminy Radków.

3. Finansowanie programu

Przewidziane źródła finansowania Strategii to:

- środki własne samorządu;
- środki z budżetu centralnego;
- środki spółek komunalnych i innych partnerów przedsięwzięcia;
- środki funduszy krajowych (Fundusz Ochrony Środowiska, Krajowy Fundusz Mieszkalnictwa);

- środki strukturalne Unii Europejskiej

Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju gminy zależą od następujących czynników:

- wielkość środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce
- zasady podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006 oraz Narodowego Planu Rozwoju 2007-2013.
- potencjał absorpcyjny poszczególnych organizacji społecznych i instytucji
- zdolność przygotowanie i realizacji konkretnych projektów dla gminy Radków w sferze społecznej
- budowa partnerstwa podmiotów uczestniczących w unijnych programach i procesie wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
- rezerwy w budżecie gminy środków na promocję i przygotowanie projektów rozwojowych

W Unii Europejskiej pomoc stosowana jest w formie polityk strukturalnych. Polska jako członek Unii Europejskiej korzysta z możliwości wspierania wysiłku lokalnych władz samorządowych na rzecz rozwoju społecznego w programach:

- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój Zasobów Ludzkich” z Europejskiego Funduszu Społecznego
- Inicjatywa INTERREG
- Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL

PODSUMOWANIE

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyczyni się do wdrożenia w gminie Radków nowoczesnego modelu polityki społecznej. Ukierunkowuje ona działania władz samorządowych i instytucji opieki społecznej, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego modelu systemu opieki społecznej. Zorientowanie Strategii na wybranych grupach socjalnych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób, a także zaktywizowania wielu grup podlegających wykluczeniu społecznemu.

Celem Strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, poprawę sytuacji materialnej, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia, mające powiązania ze wzrostem przedsiębiorczości.

Strategia jest zatem instrumentem nowoczesnej polityki społecznej wdrażanej na poziomie lokalnym przez władze samorządowe, mającym pobudzać do aktywności organizacje, instytucje, środowiska działające w obszarze pomocy społecznej, rozwoju gospodarczego i społecznego miasta.

Cele, kierunki działań oraz propozycje projektów zawarte w Strategii, pozwalają na dotarcie do najbardziej potrzebujących grup społecznych, często marginalizowanych i wykluczonych ze społeczeństwa. Strategia proponuje wdrożenie partnerstwa lokalnego między różnorodnymi partnerami społecznymi, jako zasady rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców gminy, co pozwala na rozwój i pogłębianie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i samorządem.